מהדורה למורה: מבחן אמצעים אומנותיים – גרסה א׳

חט״ב רגיל · 45 דקות · 100 נקודות

חלוקת זמן

חלק	דקות
קריאת ההוראות והמבחן	3
חלק א׳ – זיהוי אמצעים	12
חלק ב׳ – קטע והסבר	14
חלק ג׳ – כתיבה יוצרת	13
בדיקה חוזרת	3

מפתח – חלק א׳ – זיהוי אמצעים אומנותיים (40 נק׳) (40 נק׳)

#	שאלה	תשובה	נק׳
1	״הגשם תופף באצבעות דקות על גג הפח.״	האנשה – לגשם יש אצבעות והוא מתופף כמו אדם.	4
2	״היא קלה כנוצה כשהיא רוקדת.״	דימוי – מילת הדימוי כ־(כנוצה).	4
3	״העיר הזאת היא כוורת שאינה נחה לעולם.״	מטאפורה – השוואה בלי מילת דימוי.	4
4	״בחוץ – צחוק ומוזיקה; בפנים – דממה ודמעות.״	ניגוד – חוץ/פנים, צחוק/דמעות.	4
5	״רוץ, רוץ, רוץ – אל תעצור עכשיו!״	חזרה – המילה רוץ חוזרת ומבטאת דחיפות.	4
6	בסיפור, הסבתא מעניקה לנכדתה מפתח ישן של הבית שבו גדלה, והנכדה תולה אותו על צווארה. המפתח ה	סמל – המפתח מייצג זיכרון, שייכות והמשכיות.	4
7	״השמיים זעפו והרעימו בקול.״	האנשה – השמיים זועפים כמו אדם כועס.	4
8	״המילים שלה היו חצים שפגעו ישר בלב.״	מטאפורה – המילים הן חצים, בלי כמו.	4
9	״הוא שקט כמו דג באקווריום.״	דימוי – כמו.	4

#	שאלה	תשובה	נק׳
10	יונה לבנה המעופפת מעל שדה הקרב בסוף הסיפור היא…	סמל לשלום ולתקווה.	4

מפתח – חלק ב׳ – קריאה, זיהוי והסבר (30 נק׳) (30 נק׳)

#	שאלה	תשובה	נק׳
11	קראו את הקטע: “בבוקר הראשון של החורף התעוררה העיירה לאט, כמו חתול ישנוני. הרחוב פיהק, והחל	דימוי: “כמו חתול ישנוני” – העיירה מתעוררת לאט, ברכות ובעצלות; יוצר אווירה רגועה וחמימה של בוקר חורף.	8
12	מצאו בקטע האנשה אחת לפחות, צטטו והסבירו את תרומתה.	“הרחוב פיהק” / “החלונות פקחו עיניים” – העיירה כולה מתוארת כיצור חי שמתעורר; מחייה את התמונה ומעוררת קרבה.	8
13	איזה אמצעי בולט במשפט “חיכתה ליד החלון, חיכתה ליד הדלת, חיכתה ליד הטלפון”? מה הוא מבטא?	חזרה על המילה חיכתה – מאריכה את הזמן ומבטאת ציפייה, דאגה וגעגוע.	7
14	מה יכול לסמל הניצן הירוק בעציץ? נמקו בעזרת הקטע.	סמל לתקווה/להתחדשות ולקשר עם האב: העציץ הוא מתנת האב, והניצן מופיע אחרי ההמתנה הארוכה – אולי בשורה שהאב יחזור או שהקשר חי. כמו כן ניגוד בין הבית האפל לבין הרחוב המואר.	7

מפתח – חלק ג׳ – כתיבה יוצרת (30 נק׳) (30 נק׳)

#	שאלה	תשובה	נק׳
15	כתבו ארבעה משפטים מקוריים על הנושא “יום ראשון בבית ספר חדש”: משפט עם דימוי, משפט עם האנשה,	תשובה אישית. דוגמה: דימוי – “המסדרון היה ארוך כמו מנהרה בלי סוף”; האנשה – “התיק משך אותי אחורה הביתה”; מטאפורה – “הכיתה הייתה ים של פנים זרות”; ניגוד – “בבוקר הייתי זר, בצהריים כבר צחקתי עם חברים”.	12
16	כתבו פסקה (5–7 משפטים) שבה חפץ אחד הופך לסמל. השתמשו גם בחזרה לפחות פעם אחת. בסוף הפסקה הס	תשובה אישית. בודקים: חפץ מוחשי שחוזר ומקבל משמעות, חזרה מכוונת, הסבר ברור של הסמל, לשון תקנית.	18

מחוון

קריטריון	נק׳	תיאור
זיהוי נכון של האמצעי	30	שם האמצעי מדויק ומתאים לציטוט.
ציטוט מדויק	20	מצטטים את המילים שבהן מופיע האמצעי.
הסבר תרומת האמצעי	30	מסבירים מה האמצעי מוסיף: תמונה, רגש, רעיון או אווירה.
לשון וכתיבה	20	משפטים שלמים, לשון תקנית, כתיבה מקורית ויצירתית בחלק ג׳.

הערות

מבחן על ששת האמצעים: דימוי, האנשה, מטאפורה, חזרה, ניגוד, סמל. כל המשפטים מקוריים. בחלק ב׳ מקבלים ניקוד מלא רק על זיהוי + ציטוט + הסבר. אפשר לאפשר תוספת זמן של 25% לפי הצורך. גרסה ב׳ מקבילה במבנה ובקושי.

מבחן אמצעים אומנותיים – גרסה א׳

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

משך המבחן: 45 דקות · 100 נקודות. קראו כל שאלה עד הסוף. בהצלחה! ✨

חלק א׳ – זיהוי אמצעים אומנותיים (40 נק׳) (40 נק׳)

1. "הגשם תופף באצבעות דקות על גג הפח."

א) דימוי ב) האנשה ג) ניגוד ד) סמל

2. "היא קלה כנוצה כשהיא רוקדת."

א) מטאפורה ב) חזרה ג) דימוי ד) סמל

3. "העיר הזאת היא כוורת שאינה נחה לעולם."

א) מטאפורה ב) דימוי ג) האנשה ד) ניגוד

4. "בחוץ – צחוק ומוזיקה; בפנים – דממה ודמעות."

א) חזרה ב) סמל ג) האנשה ד) ניגוד

5. "רוץ, רוץ, רוץ – אל תעצור עכשיו!"

א) חזרה ב) מטאפורה ג) דימוי ד) ניגוד

6. בסיפור, הסבתא מעניקה לנכדתה מפתח ישן של הבית שבו גדלה, והנכדה תולה אותו על צווארה. המפתח הוא…

א) דימוי ב) האנשה ג) סמל ד) חזרה

7. "השמיים זעפו והרעימו בקול."

א) סמל ב) האנשה ג) ניגוד ד) מטאפורה

8. "המילים שלה היו חצים שפגעו ישר בלב."

א) דימוי ב) חזרה ג) מטאפורה ד) ניגוד

9. "הוא שקט כמו דג באקווריום."

א) דימוי ב) האנשה ג) סמל ד) ניגוד

10. יונה לבנה המעופפת מעל שדה הקרב בסוף הסיפור היא…

א) חזרה ב) ניגוד ג) האנשה ד) סמל

חלק ב׳ – קריאה, זיהוי והסבר (30 נק׳) (30 נק׳)

11. קראו את הקטע: "בבוקר הראשון של החורף התעוררה העיירה לאט, כמו חתול ישנוני. הרחוב פיהק, והחלונות פקחו עיניים מוארות. רק בבית הקטן שבקצה – אפל ושקט. אמא חיכתה. חיכתה ליד החלון, חיכתה ליד הדלת, חיכתה ליד הטלפון. ועל השולחן, ליד ספל קר, עמד העציץ הקטן שאביה השאיר לה כשנסע – ובו, בפעם הראשונה, ניצן ירוק." מצאו בקטע דימוי: צטטו אותו והסבירו מה הוא מוסיף לתיאור.

12. מצאו בקטע האנשה אחת לפחות, צטטו והסבירו את תרומתה.

13. איזה אמצעי בולט במשפט "חיכתה ליד החלון, חיכתה ליד הדלת, חיכתה ליד הטלפון"? מה הוא מבטא?

14. מה יכול לסמל הניצן הירוק בעציץ? נמקו בעזרת הקטע.

חלק ג' – כתיבה יוצרת (30 נק') (30 נק')

15. כתבו ארבעה משפטים מקוריים על הנושא "יום ראשון בבית ספר חדש": משפט עם דימוי, משפט עם האנשה, משפט עם מטאפורה ומשפט עם ניגוד. סמנו ליד כל משפט את שם האמצעי.

16. כתבו פסקה (5–7 משפטים) שבה חפץ אחד הופך לסמל. השתמשו גם בחזרה לפחות פעם אחת. בסוף הפסקה הסבירו במשפט אחד מה מסמל החפץ.